Sözcükte Anlam: Çok Anlamlılık, Deyim ve Atasözleri

Cevap Anahtarı · Kısa Çözümler

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 **1–c 2–d 3–a 4–b**
Deyimlerin anlamı sözcüklerin tek tek anlamlarından değil, kalıbın bütününden çıkar.

2 **a) göl b) zamanı c) yarına d) eğilir**
Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir; sözcükleri değiştirilmeden kullanılır.

3 **Y – D – D – D**
Atasözleri anonimdir, söyleyeni belli değildir.

4 **B) Üzüm üzüme baka baka kararır.**
Diğerleri tam bir yargı bildirmeyen, mastar hâlinde verilmiş deyimlerdir.

5 **a–4 b–1 c–2 d–3**
Aynı sözcük, cümleye göre farklı anlamlar kazanır.

6 **Çok yorgun, gücü kalmamış**
"Konuşacak hâli olmamak" ifadesi sözcüğün anlamına ipucu verir.

7 **C) Kardeşim yeni bisikletini görünce havalara uçtu.**
"Havalara uçmak" çok sevinmek anlamında bir deyimdir.

8 **a) dört gözle bekliyorduk b) kulak kesildik c) göz attım**
Deyimler cümleye uygun kip ve kişi ekleriyle çekimlenebilir.

9 **Harcamalarını gelirine, imkânlarına göre yap.**
Atasözü, gücünü aşan harcamalardan kaçınma öğüdü verir.

10 **özdeyiş (vecize)**
Atasözleri anonim, özdeyişler ise bir kişiye aittir.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 **D) Kaplumbağa ağır adımlarla yola devam etti.**
Diğerlerinde "ağır"; tartıda fazla gelen, tehlikeli ve incitici anlamlarındadır.

12 **Olmak üzere, gerçekleşmesi çok yakın**
Deyim, yağmurun birazdan yağacağını anlatır.

13 **A) Parasının hepsini ilk gün harcadı; işleyen demir ışıldar.**
Parayı düşünmeden harcamak, çalışan kişinin gelişmesini anlatan "İşleyen demir ışıldar." atasözüyle ilgili değildir.

14 **a) dili tutulmak: şaşkınlıktan konuşamamak c) kulağına küpe olmak: aldığı dersi unutmamak**
b ve d cümlelerinde deyim yoktur.

15 **Örnek: Dağın zirvesine iki saatte çıktık. (yükseğe tırmanmak) / Yeni dergi her ay çıkıyor. (yayımlanmak)**
Sözcüğün cümlelerdeki anlamları birbirinden farklı olmalıdır.

16 **C) Her zaman öğüt veren, tam bir yargı bildiren cümlelerdir.**
Öğüt veren, yargı bildiren kalıplaşmış sözler atasözleridir.

17 **1–b 2–a 3–c**
Atasözleri, benzer durumlardan çıkarılmış genel yargılardır.

18 **B) Düzensizlik, karışıklık**
Sözün kesilmesi ve kimsenin dinlememesi, ortamın karışık olduğunu gösterir.

19 **A) gözden düşmek: bir şeyi dikkatle incelemek**
"Gözden düşmek", eski değerini ve saygınlığını yitirmek demektir.

20 **3 deyim: yüzü gülmek, gözlerine inanamamak, ağzı kulaklarına varmak**
Üçü de sevinç ve şaşkınlık bildiren deyimlerdir.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 **C) Damlaya damlaya göl olur.**
Ece küçük ama düzenli çalışmalarla büyük bir başarıya ulaşmıştır.

22 **D) Öğle saatinde bir taksi tutup havalimanına gitti.**
D'de "tutmak" "kiralamak" anlamındadır. A: 1. anlam, B: 2. anlam, C: 3. anlam.

23 **A) Aralarındaki soğukluk ve uzaklık ortadan kalktı.**
Buz, ilişkideki soğukluğu; erimesi ise bu soğukluğun sona ermesini anlatır.

24 **B) Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır.**
A, C ve D dayanışmanın gücünü; B ise sabrın sonunda güzel sonuç alınacağını anlatır.

25 **Örnek: a) ağzı açık kalmak b) etekleri zil çalmak c) ağzında bakla ıslanmamak**

Aynı anlamı veren başka deyimler de kabul edilir (a: şaşkına dönmek, b: havalara uçmak).

26 **D) Bu sözlerinle arkadaşını çok kırdın.**

D'de "kırmak" "gönlünü incitmek, üzmek" anlamındadır; diğerlerinde bir nesnenin parçalanması anlatılır.

27 **Deyim: dili dolaşmak, gözü tutmak, kulağına küpe olmak Atasözü: Acele işe şeytan karışır. Komşu komşunun külüne muhtaçtır. Az olsun, öz olsun.**

Atasözleri yargı bildiren cümlelerdir; deyimler çoğunlukla mastar (-mak/-mek) hâlinde verilir.

28 **B) Doktor, boğazına bakmak için çocuğun ağzını açtı.**

B'de ağız gerçekten açılmıştır; söz öbeği gerçek anlamındadır. Diğerleri deyimdir.

29 **C) gözü kara olmak**

"Gözü kara olmak", hiçbir tehlikeden korkmamak anlamına gelir.

30 **Örnek: "Emek olmadan yemek olmaz." Bu atasözü, bir şeye ulaşmak için çalışmak gerektiğini anlatır. Örneğin bir bahçeden ürün almak isteyen kişi toprağı kazar, fideleri diker ve düzenli sular. Bu çabayı göstermeyen kişinin bahçesi boş kalır.**

Seçilen atasözü emekle ilgili olmalı, anlamı doğru açıklanmalı ve örnekle desteklenmelidir.